

Uusi rinnakkainen yksilöintitunnus

- Miksi tarkoitus toteuttaa, ratkaisun hyötyjä ja miten rinnakkaiskäyttö toimisi?
- Yksilöintitunnuksen muoto, käsittely teknisessä työryhmässä

HETU – uudistushanke, johtoryhmä, 2.6.2021

**DIGI- JA
VÄESTÖTIETO-
VIRASTO**

Taustoitusta: Uusi rinnakkainen yksilöintitunnus

- Hankkeen asettamispäätöksessä asetettu tavoitteeksi
 - Tarkoituksena on luoda nykyiselle HETU:lle **rinnakkainen** yksilöintitunnus, jota voitaisiin hyödyntää esimerkiksi erilaisissa sähköisen asioinnin käyttötilanteissa sekä tietojen vaihdossa henkilötunnuksen sijaan
- Organisaatiot **voivat käyttää** rinnakkaista tunnistetta, mutta se **ei ole pakollista**
- Tunnus on toissijainen suhteessa henkilötunnukseen
- Henkilötunnuksen **korvaamiseen** pitkällä aikavälillä **varaudutaan**, mutta sille **ei ole asetettu tavoiteaikataulua**.
- Henkilötunnuksen käyttö nykyiseen tapaan mahdollista
- Käyttöönotto rinnakkaiseen käyttöön mahdollista 2023

Uusi yksilöintitunnus: miksi?

- Henkilötunnuksen uudistamishankkeen ensimmäisessä vaiheessa nykymuotoisesta henkilötunnuksesta tunnistettu useita ongelmia, joita ei ole mahdollista korjata jos pitäydytään pelkästään nykyisessä henkilötunnusjärjestelmässä
- Kokonaan uuden tunnusjärjestelmän ottaminen käyttöön ensisijaiseksi tunnusjärjestelmäksi lyhyellä siirtymäajalla on kallista ja vaikeaa
 - Siksi uudistushankkeessa kriittisimmät ongelmat ratkaistaan nykyisen tunnusjärjestelmän puitteissa
 - HETU:jen riittävyys (uudet välimerkit)
 - Sukupuolineutraali tunnusten antaminen 2027 eteenpäin (osittainen ratkaisu)
- Rinnakkaisella tunnusjärjestelmällä halutaan mahdollistaa halukkaille organisaatioille mahdollisuus käyttää toista keskitetysti hallittua yksilöintitunnusta henkilötunnuksen rinnalla ja sijaan (joissain käyttötapauksissa)

Uusi yksilöintitunnus: miksi?

- Rinnakkainen tunnusjärjestelmä on mahdollistava muutos kahdella tavalla
 - Se antaa organisaatioille mahdollisuuden rakentaa digitaalisia palveluita keskitetysti hallitun identiteetin varaan ilman tarvetta käyttää henkilötunnusta tai vähintään siten, että HETUa käsitellään vain taustajärjestelmässä
 - Samalla Suomeen rakentuu pitkällä aikavälillä infrastruktuuria uudelle tunnusjärjestelmälle, joka voisi korvata nykyisen henkilötunnuksen
- Uuden tunnusjärjestelmän suuret kustannukset muodostuvat muutoksista, jotka tulee tehdä suureen joukkoon tietojärjestelmiä suhteellisen lyhyessä ajassa.
- Jos siirtymäaika on pitkä (esim. 20 vuotta) ja muutoksia tehdään uusia järjestelmiä rakennettaessa/vanhoja uudistettaessa, pitäisi muutoksen olla kustannusneutraali tai lähellä sitä.

Uusi yksilöintitunnus: Hyötyjä

- Yleisiä hyötyjä:
 - Henkilötietoriippumaton tunnus
 - Useat tahot ovat tuoneet esiin huolen siitä, että hetun nykyinen rakenne altistaa erityisesti vähemmistöihin kuuluvia ihmisiä monissa asiointitilanteissa syrjinnälle.
 - Sukupuolineutraalius toteutuu hankkeessa vain osittaisena, syntymäaikaneutraalius ei lainkaan.
 - Tietojen vuotaessa palvelusta vaikutukset jäävät pienemmiksi (vrt. HETUt + joukko henkilötietoja vuotaa/varastetaan)
 - Asiointipalveluissa ei ole pakko käsitellä tarpeettomasti tietoja henkilön sukupuolesta ja syntymäajasta/iästä
 - Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan mukaan henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään (tietojen minimointi).
 - Hetun nykyinen rakenne sopii huonosti yhteen tietosuoja-asetuksen vaatimusten kanssa.
 - Tunnisteiden riittävyys taattu pysyvästi kestävällä tavalla
 - Rakennetaan taustalla valmius siirtyä pitkällä aikavälillä uuteen tunnusjärjestelmään, minimoiden jo ennalta valtaiset kustannusvaikutukset

Uusi yksilöintitunnus: Hyötyjä

- Hyötyjä organisaatioille:
 - Väestötietojärjestelmässä keskitetysti hallitulla rinnakkaisella yksilöintitunnuksella voi digitaalisissa palveluissa yksilöidä henkilön vahvasti ilman henkilötunnusta ja säilyttää silti yhteyden muissa rekistereissä oleviin tietoihin
 - Organisaatiolle kyvykkyys rakentaa paremmin tietosuojalain kanssa yhteensopivia prosesseja
 - Voitaisiin mahdollisesti käyttää henkilötietoriippumattomana yleistunnisteena HETUa laajemmin ilman tietosuojalain 29 §:ssä säädettyjä rajoituksia. Tämä selvittelyssä vielä!
 - Organisaatiolla pienemmät muutuskustannukset, jos uudella yksilöintitunnisteella päädytään korvaamaan joskus HETU

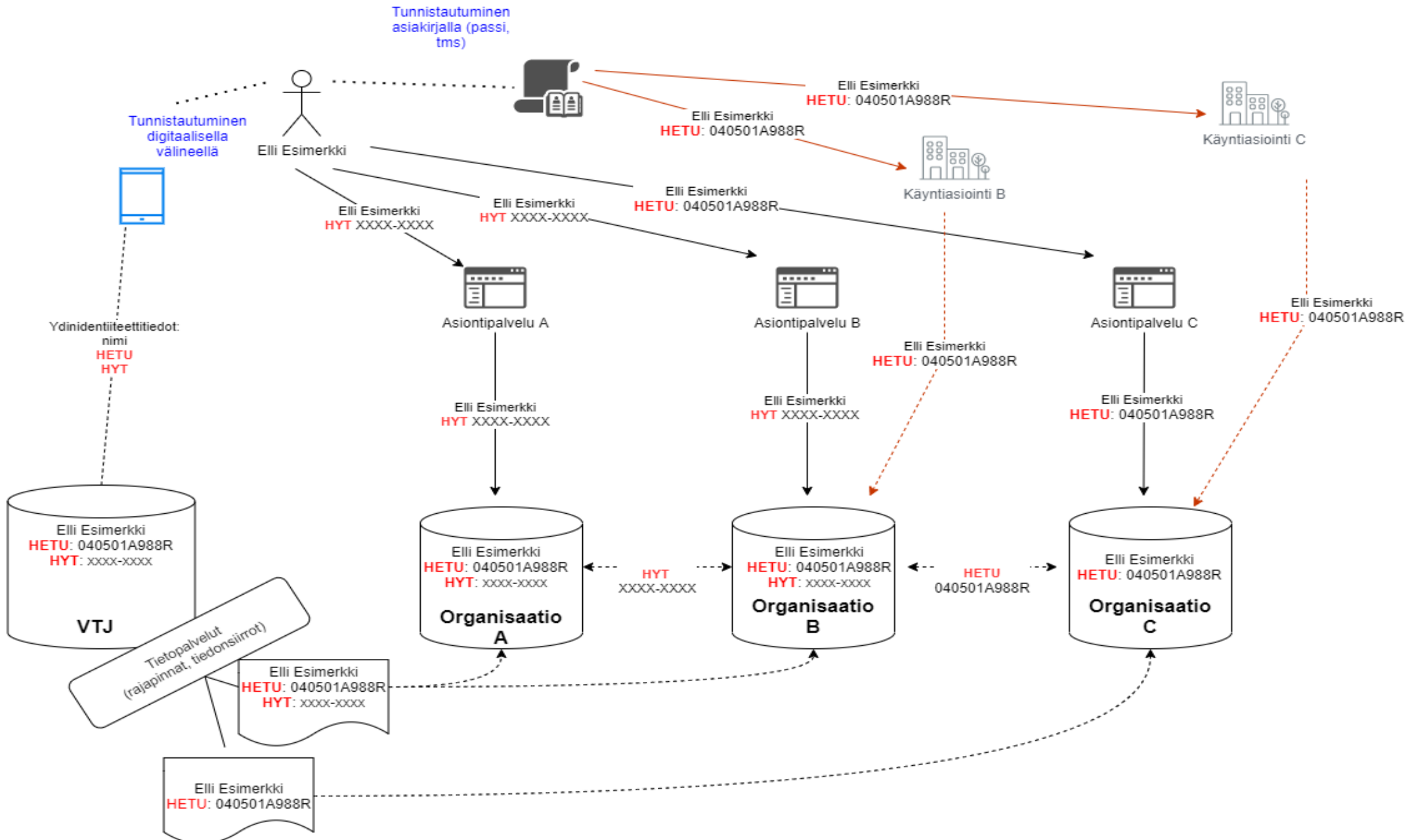

Uusi rinnakkainen yksilöintitunnus: miten käytettäisiin?

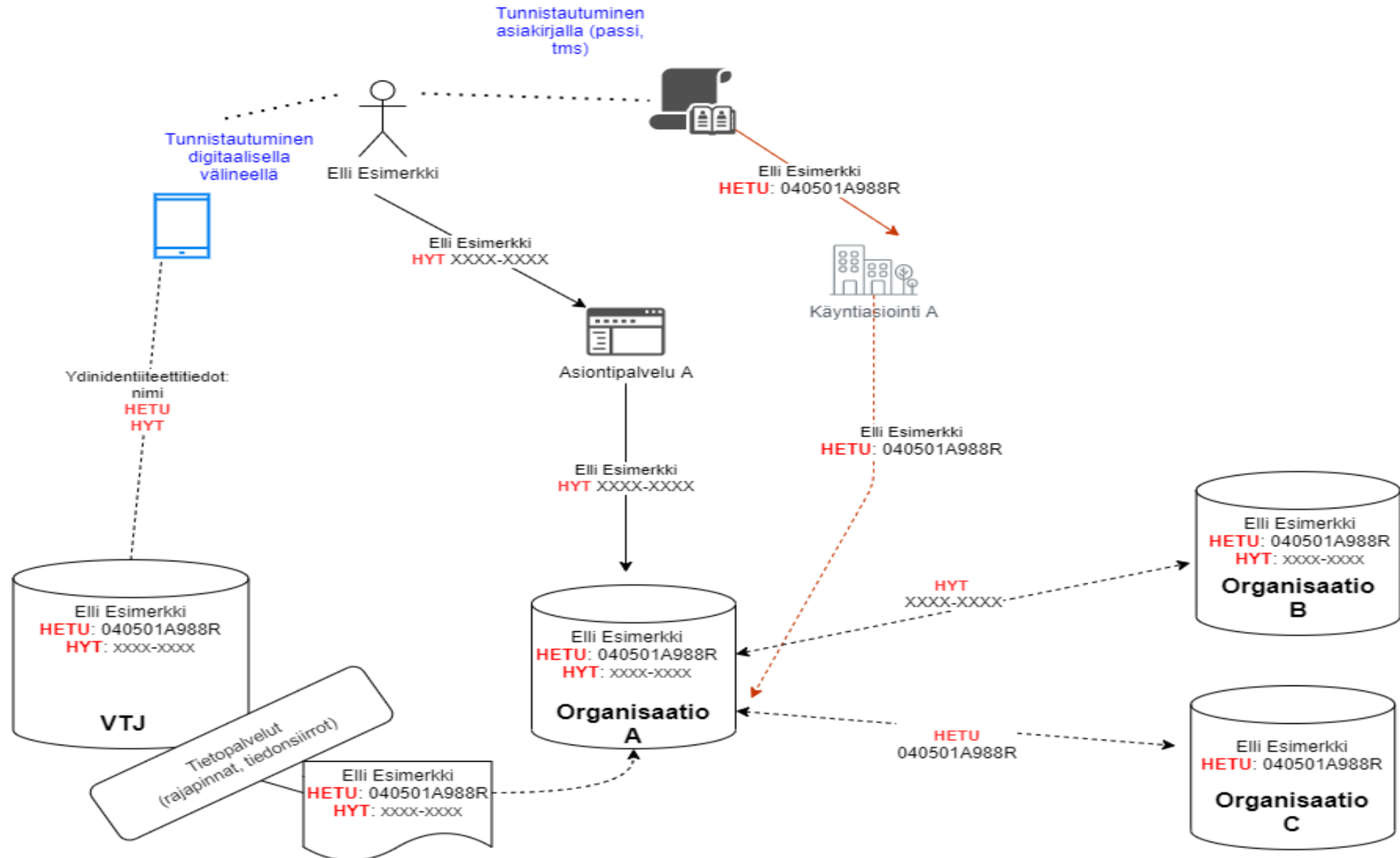
- Luodaan väestötietojärjestelmään HETUn rinnalle toinen yksilöivä tunnus HYT
- Annetaan kaikille niille tahoille joille luovutetaan VTJ:stä tietoja mahdollisuus vastaanottaa HETUn rinnalla HYT (tai pelkkä HYT)
- Palautetaan HYT myös tunnistustransaktioiden yhteydessä HETUn rinnalla
- HYTin käyttöä haluavat organisaatiot tallentavat HYTin HETUn rinnalle tietovarantoihinsa. (tällä pääsee jo pitkälle)
- Ne organisaatiot, jotka käyttävät HYTia voisivat luopua HETUn käytöstä sähköisessä asiointissa osittain
- Myös tietojen vaihto HYTiin perustuen toisten organisaatioiden kanssa on mahdollista, jos myös vastapuoli käyttää HYTia
- HYT:in perusteella aina mahdollista saada yhteys väestötietojärjestelmään rekisteröityyn identiteettiin ja HETUun

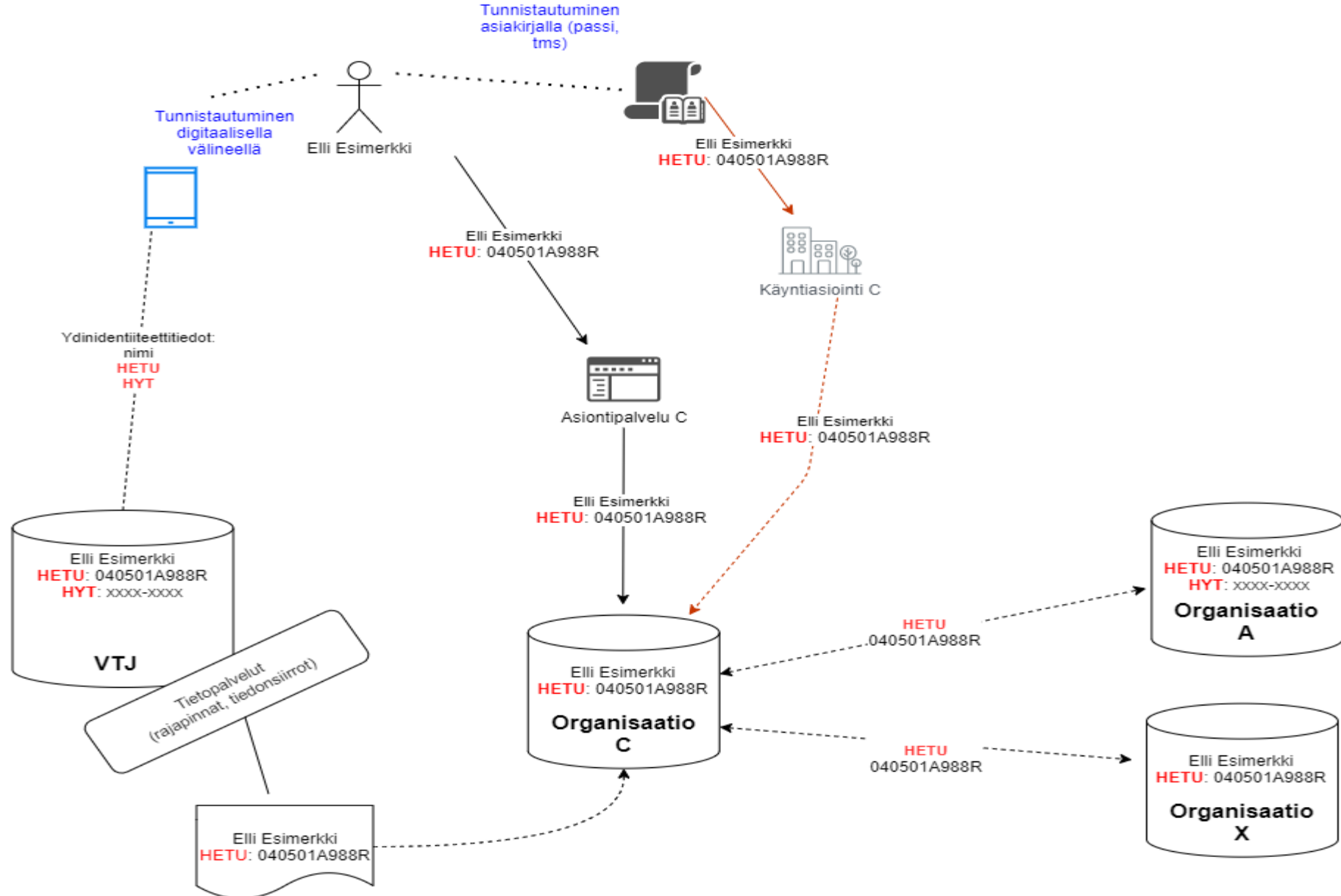
Uusi yksilöintitunnus: Rinnakkainen käyttö

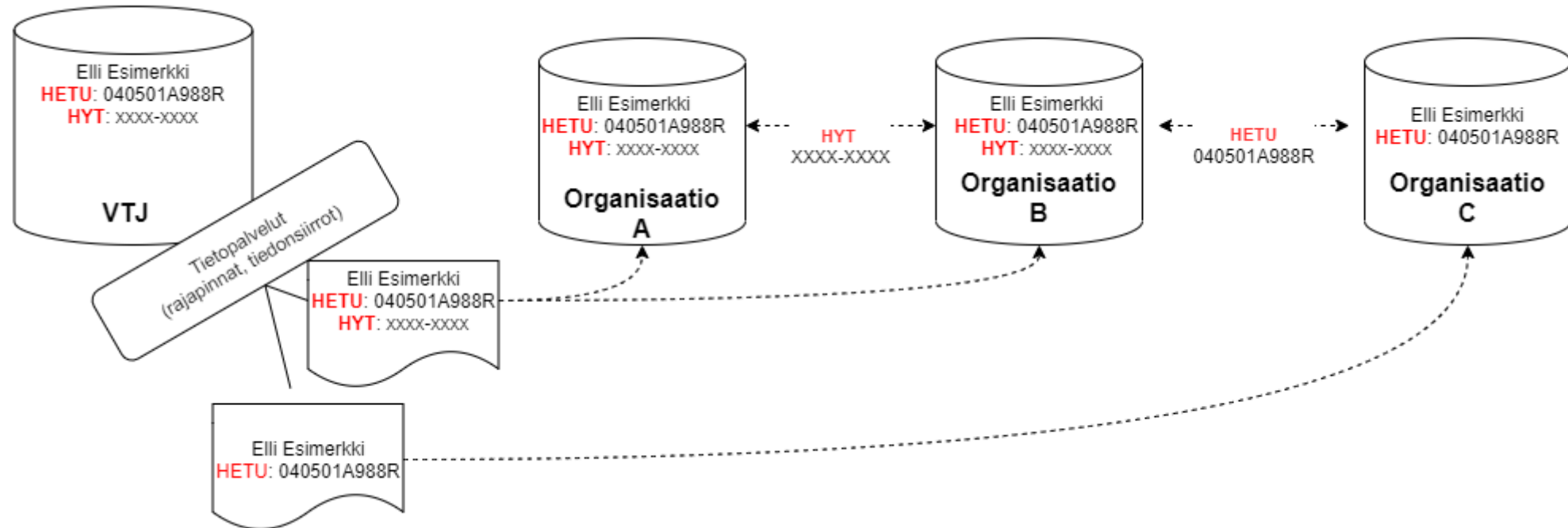
Rinnakkainen käyttö: Yksi organisaatio, jolla HYT käytössä

Rinnakkainen käyttö: Yksi organisaatio, jolla vain HETU

Rinnakkainen käyttö: Organisaatioiden välinen tiedonvaihto

Rinnakkaisen uuden yksilöintitunnuksen muoto

HETU – uudistushanke, johtoryhmä, 2.6.2021

**DIGI- JA
VÄESTÖTIETO-
VIRASTO**

Uuden yksilöintitunnuksen muoto ja tekniset vaatimukset

- Tekniselle työryhmälle annettu tehtäväksi määritellä uuden yksilöintitunnuksen tekniset vaatimukset (ml. sen muoto)
- Keväällä hankkeen teknisessä työryhmässä ja johtoryhmässä käsitelty SATUn käyttöä uuden yksilöintitunnuksen roolissa.
- Päädyttiin siihen, että **määritellään kokonaan uusi tunniste.**

Teknisen työryhmän näkemys uuden yksilöintitunnuksen muotoon ja teknisiin vaatimuksiin

- Työryhmä ei kyennyt muodostamaan yksimielistä näkemystä uuden yksilöintitunnuksen muodosta
- Työryhmässä käsiteltiin yksilöintitunnuksen yleisiä teknisiä vaatimuksia sekä korkealla tasolla niitä käyttötilanteita, joissa tunnistetta käsiteltäisiin.
- Muutamia konkreettisia tunnistevaihtoehtoja käsiteltiin
- Osa työryhmän jäsenistä ei halunnut tässä vaiheessa ottaa kantaa tunnuksen tarkempaan muotoon ja muutos haluttiin palauttaa valmisteluun
- Erityisen haasteelliseksi koettiin reunaehtojes epäselvyys suhteessa mahdolliseen HETUn korvaamiseen ja valittuun käyttöönottostrategiaan – ei niinkään rinnakkaiskäyttöön liittyen
- Työryhmä toivoi hankkeen johdolta tarkempaa tehtäväksiantoa ja tavoitteiden rajausta

Tekninen tunnus vai henkilönnumero?

- Tunnisteen yleiset tekniset vaatimukset helppo määrittää:
 - Yksikäsitteisyys: Valitussa numeroavaruudessa kahdella henkilöllä ei voi olla samaa arvoa
 - Pysyvyys: Yksilöintitunnuksen pitää säilyä muuttumattomana koko elinkaaren ajan
 - Ainutkertaisuus: Kerran annettua arvoa ei anneta toiselle henkilölle, vaikka alkuperäinen käyttö loppuisikin
 - Merkityksettömyys: Ei sisällä tietoja henkilön ominaisuuksista. Yksilöintitunnus, josta ei itsessään voi päätellä mitään yksilöitävästä henkilöstä
 - Riittävyys: tunnuksia pitää voida generoida riittävästi huomioiden myös mahdolliset uudet käyttötarpeet pitkälle tulevaisuuteen
- Rinnakkaiseen käyttöön soveltuu mikä tahansa em. vaatimukset täyttävä tekninen tunniste

Tekninen tunnus vai henkilönnumero?

- Jos tavoitteena on korvata henkilötunnus, tuo se eteen joukon muita kysymyksiä joita pohdittava
 - Vaikka tästä korvauksesta ei ole päätöstä tai aikataulua, on siihen varauduttava vähintäänkin siten, että nyt määritetyt tekniset vaatimukset eivät estä mahdollista käyttöönottoa.
 - Korvaavuudella on myös vaikutusta käyttöönottostrategiaan
- Koska on vaikea ennustaa yhteiskunnan teknistä valmiutta kovin pitkälle tulevaisuuteen, painottuvat nyt määrittämisessä henkilötunnisteiden nykyhetken vaatimukset
- Nykyisin HETU:a käsitellään paljon ”ihmisvälitteisesti” – esim. kirjoitetaan tunniste lomakkeelle tai luetaan se virallisesta henkilöllisyystodistuksesta (esim. Passi)
 - Nämä käytettävyyksvaatimukset vaikuttavat tunnisteiden muotoon ja pituuteen
 - Lisäksi on joitain teknisiä erityisesti henkilönnumeroon vaikuttavia vaatimuksia (esim. Passien ICAO –standardi määrittää henkilönnumeron pituudeksi 14 merkkiä)

Työryhmässä käsiteltyjä yksilöintitunnusvaihtoehtoja

- Tekniset tunnisteet / yleiskäyttöiset tunnistestandardit:
 - OID
 - Esim. 1.2.246.562.24.37685858527 (Oppijanumero)
 - Alkuosa vakiomuotoinen, merkkiavaruuden suuruus määrittyy viimeisen pisteen jälkeisen osan mukaan
 - UUID
 - Esim. 63d84140-ac21-11eb-8529-0242ac130003
 - Heksadesimaalilukujono. Käytännön tasolla rajaton merkkiavaruus
- Rinnakkaiskäyttöön soveltuvia tunnisteita
- Käytettävyys ”ihmisvälitteisenä” heikko

Työryhmässä käsiteltyjä yksilöintitunnusvaihtoehtoja

- Henkilönumeroformaattit:
 - HETU/SATU –variantti
 - Esim. H92345-67894W
 - Numeerinen tunniste, etu-, väli- ja tarkistemerkillä. Merkkiavaruus 10 miljardia
 - UUID -variantti
 - Esim. HFA2EB-EC59F
 - Heksadesimaaliluku etu-,väli- ja tarkistemerkillä. Merkkiavaruus n. 67 miljardia
- Täyttävät rinnakkaiselle tunnisteelle asetetut vaatimukset yhtä hyvin kuin puhtaasti tekniset tunnisteet, mutta pituutensa ja tarkistemerkkilaskennan voitaisiin käyttää myös ihmisvälitteisesti
- Edellä esitettyjen lisäksi määriteltävissä suuri joukko muita vaatimukset täyttäviä tunnisteita

